

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р Добрин Христов Канев, НБУ, Политически науки (3.3)

за придобиване на научната степен „доктор“ по професионално направление 3.3.

Политически науки с кандидат Гергана Владимирова Джелепска

Представената за публична защита дисертация на Гергана Владимирова Джелепска на тема „Управление на репутация на нация в процес на социална промяна и медиата като инструмент за успешното ѝ прилагане“ със своите общо 228 страници текст, с налична библиография и с множество графики, таблици и приложения, отговаря на формалните критерии за подобен род изследователски продукт. Изпълнени са и другите изисквания като наличие на автореферат, който точно представя дисертацията като цялост, както и самооценка на приносните моменти. Налице са и ред публикации по темата на доктората, макар че посочените техни библиографски данни не са пълни.

Темата на доктората несъмнено привлича вниманието доколкото проблемът за репутацията на една нация, за нейното формиране и управление без всяко съмнение представлява значим и важен обект на изследване. Управлението на националната репутация може да се разглежда като съществен инструмент на външната и на вътрешната политика на отделните държави. Този проблем се отличава и с постоянна актуалност поради естествения стремеж на всяка нация да поддържа своя положителен образ, което от своя страна им създава благоприятни условия за реализация на национални интереси, за изграждане на конкурентни предимства на международната арена и за позитивни развития в икономиката и политиката на страната.

Към всичко това трябва да добавим, че темата е сравнително слабо изследвана в България. В този смисъл трудът на Гергана Джелепска би могъл да се третира като опит за допълнително осветяване на едно важно поле в политическите науки.

Проблемът за управление на репутация на нация изглежда важен и в научно-приложно отношение, тъй като адекватният анализ на проблема е в състояние директно да доведе и до необходимите препоръки за реализация на съответните политически действия, както и особено за подобряване качеството на медиите като основен инструмент за постигането на желаните резултати.

В същото време става дума и за достатъчно сложна проблематика, която изисква сериозни изследователски усилия. Още повече, че в случая управлението на репутация на нация се поставя както в динамичния контекст на социални промени, така и с поглед към ролята на медиите като основен инструмент за неговата реализация. По този начин се е оформил един троен възел в дисертацията – репутация на нация, социална промяна (преход към демокрация) – медии – с който докторантката е трябвало да се справи.

Така е формулирана и изследователската цел от авторката на дисертационния труд – „да се изследва детайлно потенциалната роля на управлението на репутация на нация като инструмент за по-успешни вътрешно и външнополитически отношения, да се позиционира ролята на средствата за масова комуникация в процес на социална промяна за мениджмънта на съществуващи образи на нации, да се анализират потенциалните опасности при провеждането на подобни практики, да се направи разбор на основните открояващи се тенденции в областта, както и да се формулират основни препоръки за подобряване качеството на медиите като основен инструмент за постигането на вече споменатите направления“ (с. 5-6).

Тезата, поставена в центъра на изследването и подлежаща на доказване, е, „че е възможно чрез умело съчетание на положителните характеристики на средствата за оказване на влияние на медиата, задължително допълнени от адекватни действия на правителството на определена държава и представителите на частния бизнес в нея, в процес на социална промяна да се окаже значително положително влияние върху подобряването на репутацията на една нация и да се допринесе за успешното ѝ управление, което да резултира в по-стабилно вътрешнополитическо положение и изграждането и поддържането на устойчиви външнополитически взаимоотношения, прерастващи в политически, икономически и културни дивиденди“ (с. 9).

От цитираното личи, че целта и тезата на изследването са достатъчно ясно и прецизно формулирани. Колкото до определянето на конкретните изследователски задачи, чието решаване би трябвало да доведе до изпълнение на целта и доказване на тезата, може да се каже, че те (макар и представени като допълнителни) сякаш са свързани преди всичко с проблемите на медиите или най-малкото, че те са силно доминиращи сред изследователските задачи - ролята на медиата и за осъществяването на социални промени, определяне на комуникационните и медийни рамки на политиката в преход, определяне на рискове за политическата комуникация в променящото се медийно

общество, анализ за измененията в политиката на българския медиен пазар след началото на прехода към демокрация, създаване на конкретен анализ за причините, довели до сегашното състояние на медийния пазар в България след началото на прехода към демокрация (с. 7-8). Още с тези формулировки проличава рискът от известно разкъсване на връзката с основната тема за репутация на нация за сметка на прекалено виране в различни аспекти на развитието на медиите в демократизираща се България.

Структурата на работата е балансирана и логична с оглед на темата на доктората.

Първата глава е посветена на изясняване на водещото понятие „репутация на нация“ и нейния мениджмънт. Разглеждат се и процесите на социална промяна с акцент върху прехода към демокрация като среда за формиране на национална репутация в страната ни.

В центъра на втората глава са медиите, също от гледна точка на тази среда на бързи политически, икономически и медийни промени. Оставам с впечатлението, че тук започва да изтънява връзката с „репутация на нация“ и да се стига до впускане в анализиране на общи тенденции на политическата комуникация и на медийната специфика, за които не винаги става ясно как се отразяват върху този централен феномен на труда.

Познавам Гургана Джелепска като неин преподавател в магистърската програма „Политически мениджмънт и публични политики“ и в докторската програма по политически науки. Впечатленията ми са отлични. Добре ми е известен нейният оправдан интерес към проблемите на медиите, но би трябвало да се избягват онези аспекти, които не допринасят в достатъчна степен на постигане на изследователската цел.

Третата глава съдържа собственото изследване на авторката, насочено към един аспект на съвременната политическа комуникация – умението на основните български политически партии да използват възможностите на социалните мрежи, в случая на фейсбук. Тя е събрала, обработила и анализирала необходимата ѝ информация на базата на участието в тази социална мрежа на пет основни партии в период на предизборна кампания. Но и тук не проличава достатъчно връзката с основната тема на дисертацията – управление на репутация на нация. Намерението да се свърже

непосредствено опита за изграждане на положителна репутация на политически партии чрез присъствието им в социална мрежа с изводи за успешно управление на репутацията на нация не е убедително защитено.

В хода на своето изследване Гергана Желепска е използвала основната вторична литература по своята тема. Понякога се е увлякла в общи проследявания на различните аспекти на работата – социална промяна, преход към демокрация и др. Но доброто познаване на литературата е факт, най-вече по отношение на политическата комуникация и медиите.

Кои според мен са по-важните постижения и научни приноси на дисертацията, която е резултат от самостоятелна работа на Гергана Желепска?

В най-общ смисъл самото насочване към тази недостатъчно изследвана тема е натрупване на ново знание, особено по отношение на ситуацията в България. Така че тук е налице навлизане в поле на политическите и медийните реалности, което не е било достатъчно осветлено досега.

Бих обърнал внимание и върху решението на авторката да предпочете понятието «репутация на нация» вместо към по-обичайните имидж на нация, бранд на нация и др. Тук може да се открие стремеж към един по-задълбочен поглед върху цялата проблематика, свързана с възприемането на дадена нация. Това е открило допълнителни възможности за търсене и на по-широк комплекс от фактори за формирането ѝ, както и на нови рискове в това отношение. По този начин Гергана Желепска е стигнала и до собствени изводи за пътищата към успешно управление на репутация на нация.

Има своите основания и опитът на дисертантката да излезе извън по-традиционното свързване на репутацията на нацията само с перцепцията ѝ извън страната и да се свежда управлението ѝ по-скоро като част от външната политика. Тук се е получил един по-комплексен образ, който включва и измерението «вътре», както и връзката с вътрешните политики наред с външната политика.

Анализът на основните тенденции, свързани с управлението на репутация на нация е свързан и с особеностите на българския преход към демокрация, откъдето се извежда и нуждата от конкретни политики и медийни действия в това отношение.

Богата е картината и на развитието и състоянието на средствата за масова информация в условията на преход към демокрация в България и в съседните ѝ и близки по култура страни. Сполучливо са представени комуникационните и медийни рамки на политиката в преход към демокрация, както и основните изменения на българския медиен пазар след началото на този преход. Критичната оценка на авторката в това отношение е добре обоснована и базирана на изясняване на основните причини за незадоволителното състояние на българските медии.

Интерес представлява и проследяването на процеса на „театрализация на политиката“ - процес, наблюдаван повсеместно в света, но тук представен конкретно по отношение на България.

Естествено е основният самостоятелен принос на авторката да бъде открит в последната част на дисертацията, където тя представя конципирано и проведено от нея изследване на поведението на основни български политически партии в предизборна ситуация в най-популярната в България онлайн социална мрежа. Това ѝ е дало възможност да определи и да сравни степента на професионализъм на екипите на съответните партии в тази област на политическата комуникация. В хода на изследването се е натрупала база данни, която е позволила на дисертантката да направи интересни частични изводи, които дават отговори на поставените въпроси, а сумирани като цялост подсилват аргументите за по-общите изводи в дисертацията.

По такъв начин е създадена първоначална емпирична база за настоящия, но и за бъдещи анализи, а защо не и сравнителни анализи със ситуацията в други страни.

Като е открила положителните и отрицателните практики и като е очертала спецификата на поведението на отделните партии, авторката е достигнала до самостоятелни изводи за проблематични области в сферата на политическата комуникация в България. От очертаните тенденции са посочени изводи за развитие на действията на политически актьори в социалните мрежи, които, макар и не пряко, може да служат като насоки за по успешното управление на репутацията на българската нация.

Естествено е при такъв предмет на изследване да се очаква появата в дисертационния труд и на политико-приложен аспект на анализа. Можем да го открием точно в тази част на труда, където най-пълно проличава, че дисертационното изследване не остава

просто в областта на “чистата наука”, а притежава качества, които дават възможност за приложение на неговите резултати в политическата и медийната практика. Авторката успява да даде свои препоръки за подобряване на действията в сферата на комуникационната политика.

Към дисертационния труд могат да се отправят някои критични бележки.

Част от тях проличаха в досегашната оценка. Отделните глави до голяма степен „живеят“ собствен живот. Би трябвало присъствието на основната теза на работата да е по-категорично в целия текст. Има самоцелно залитане при разкриване на определени теми, без да е ясно с какво това помага на решаване на изследователската цел на работата.

Самият писмен текст страда от недостатъци. Редица имена на автори са погрешно изписани – Раймон Арон, Данкьурт Ръстоу, Роберт Михелс и др. При цитиране или позоваване на много места не са посочени точните страници. Подчастите в отделните глави не са последователно номерирани. Има ред подзаглавия на текстове от по половин страница, където не може да се изясни никакъв въпрос.

Срещат се изрази, които оставят недобро впечатление. Например авторката ни убеждава, че е избрала методологията си не за друго, а за удобство на читателите, така че те да бъдат максимално улеснени при възприятието на дисертационния труд (с. 9).

Въпреки тези слабости на дисертацията, все пак в последна сметка надделява позитивното впечатление.

На вниманието ни е представен завършен изследователски труд, в който докторантката успешно е осъществила комплексно изследване на значима и актуална тема. Тя е показала, че е в състояние самостоятелно да разработи важен научен проблем, който най-малкото по отношение на България представлява първи опит в това отношение.

Това ми дава достатъчно основания да подкрепя присъждането на образователната и научна степен „доктор по политология” на Гургана Джелепска.

София, 20 август 2015 г.

доц. д-р Добрин Канев